

EDWARD SNOWDEN: VELKÝ BRATR SE DÍVÁ

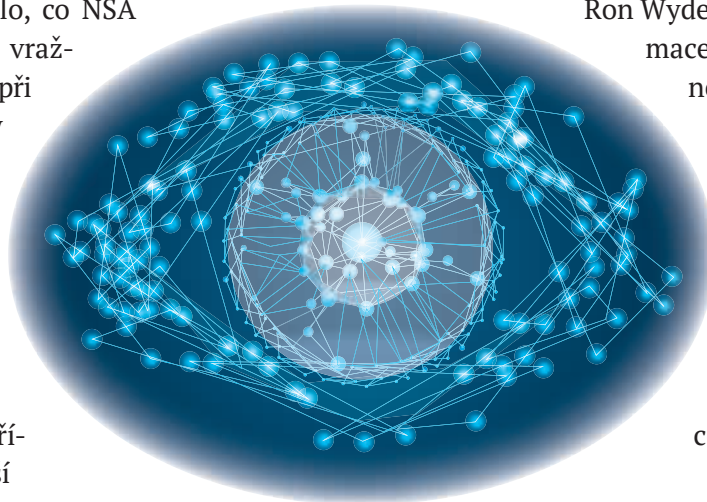
Edward Snowden, bývalý agent CIA, přešel na druhou stranu a přijal azyl v Rusku.

Edward Snowden, který v očích Národní bezpečnostní služby (NSA) nyní vypadá jako zrádce a žalovnicek, celému světu prozradil, že NSA disponuje jakýmsi „černým rozpočtem“, který využívá ke sledování nejbližších spojenců USA. K nim patří země jako Francie, Německo, Španělsko, Mexiko, Brazílie, a dokonce i Velká Británie, jejíž Vládní komunikační ústředí (GCHQ) s NSA spolupracovalo v rámci dohody „Pět očí“. Součástí dohody byly rovněž Kanada, Austrálie a Nový Zéland. Odposlouchávány byly telefony celkem 122 světových vůdců, včetně Angely Merkelové. NSA a GCHQ vskutku disponovaly celosvětovou sítí, kterou využívaly ke své konspiraci. Monitorovaly telefonní hovory, SMS zprávy a e-mailovou komunikaci nesčetného množství osob, společností a institucí, včetně těch vlastních.

Snowden se k CIA připojil v roce 2006 jako správce počítačových systémů v oddělení globální komunikace v jejím sídle v Langley ve Virginii. Po deseti měsících byl přerazen do Ženevy, kde se naučil různým zákulisním tahům, které jsou používány v rámci výměny informací. Například dotyčný si vyhlídne člověka dostatečně opilého na to, aby skončil ve vazbě. Zaplatí mu kauci, čímž se opilec dostane do situace dlužníka, a aby svůj dluh splatil, stane se informátorem.

V roce 2009 ze CIA odešel a práci našel ve společnosti Dell, jednom z hlavních dodavatelů pro NSA.

Byl přeražen na leteckou základnu Yokota v Tokiu, kde úředníkům a vojenským důstojníkům vysvětloval, jak mají své síť ubránit před hackerskými útoky. Tam se mu odhalilo, co NSA vlastně dělá. Viděl cílené vraždění na Středním východě, při kterém drony CIA cupovaly lidi na kousičky. Také se dozvěděl o schopnostech NSA sledovat obrovské masy lidí a mapovat jejich pohyb pomocí MAC adres, což jsou jedinečné identifikační kódy vysílané každým mobilním zařízením, počítačem a další elektronikou.

V digitální éře nemusí mít vládní monitorování komunikačních dat žádné hranice.

Státní sledování

O tři roky později byl přeražen do informační kanceláře CIA na Havaji. Ta měla monitorovat aktivitu ve státech jako například Severní Korea. Místo toho však sledovala světovou komunikační síť. Zděsil se, když zjistil, že informace o obsahu včetně metadat (doplňujících informací), o milionech e-mailů a telefonních hovorů uskutečňovaných Američany palestinského a arabského původu putovaly k Izraelcům. Nikdo se nijak nesnažil zamaskovat jejich identitu i přesto, že mohli mít na okupovaném území své příbuzné, kteří se na základě těchto zpráv mohli stát terčem pronásledování.

NSA také sledovala pornografické preference různých politických radikálů pro případ, že by mohly být využity proti nim. Snowden řekl, že si na tuto nelegální činnost stěžoval svým nadřízeným. Když se nic nedělo, začal stahovat soubory, které by potom mohl ukázat médiím. Pak se přesunul do operačního střediska NSA pro sledování nebezpečí ve Fort Meade v Marylandu. Tam sbíral další důkazy nelegální činnosti.

Zrádce, nebo vlastenec?

Podle Snowdena kritický moment nastal, když viděl ředitele národní informační služby Jamese Clappera

i přes přísahu lhát americkému Kongresu. Dne 12. března 2013 Clapper vypovídal před senátní komisí pro informační záležitosti. Když se ho senátor

Ron Wyden zeptal: „Sbírá NSA informace o milionech až stamilionech občanů USA?“ Clapper odpověděl: „Ne, pane...

Ne vědomě. Jsou případy, kdy mohly být neúmyslně zaznamenány, ale určitě to nebylo záměrné.“ Snowden věděl, že to není pravda. NSA zaznamenávala informace o téměř všech telefonních hovorech Američanů. Štěníce měli i v úřadech Evropské unie ve Washingtonu a v Bruselu a společně s GCHQ monitorovali

aktivitu v optických komunikačních kabelech. Na seznamu cílů určených ke sledování se ocitlo osmatřicet ambasad a misí včetně těch, které spadaly pod spojení, jako například Francii, Japonsko či Mexiko.

Jako „síťový analytik“ měl Snowden za úkol vymýšlet nové způsoby, jak se nabourat do internetové a telefonní komunikace po celém světě. Díky tomu měl přístup k seznamu zařízení, k nimž NSA získala přístup. Také zjistil, že kromě shromažďování neskuutečného množství informací NSA vyvíjela kybernetické zbraně, aby mohla v případě potřeby zaútočit. Ve spolupráci s Izraelem pak vytvořila počítačového červa, který byl využit k sabotáži iránského jaderného programu.

Na útěku

V květnu 2013 Snowden utekl do Hongkongu a s sebou vzal čtyři laptopy, o kterých se vědělo, že obsahovaly soubory, které stáhl. Tam potom začal vše sdělovat novinářům. 6. června pak deník *Guardian* otiskl článek o tom, že NSA měla svolení sbírat informace o hovorech milionů zákazníků amerického telekomunikačního giganta *Verizon*. To dostala od tajné Rady pro sledování zahraniční komunikace.

Následující den deníky *Guardian* a *The Washington Post* vydaly články o tom, že NSA měla přístup do systémů amerických internetových gigantů Google a Facebook a sbírala data v rámci tajného programu zvaného *Prism*. Od roku 2007 umožňoval tento program NSA shromažďovat materiály včetně e-mailů, živých chatů a historie vyhledávání. Do tohoto programu měla přístup i GCHQ.

Později *Guardian* odhalil existenci dalšího programu zvaného *Boundless Informant*, který měl poskytnout analytikům souhrny shromážděných dat z celého světa za pomoci sčítání metadat. Ta ukazo-

vala, že NSA sbírala více informací o Američanech ve Spojených státech než o Rusech v Rusku. Přesto opakovaně ujišťovala Kongres, že na to, aby sledovala tolik Američanů, nemá capacity.

Ve Spojených státech byl Snowden označen za vlastizrádce a obžalován ze špionáže a krádeže dat. Když mu Ekvádor nabídl azyl, USA mu zneplatnila pas, a tak při přestupu uvízl na mezinárodním letišti Šeremeťjevo v Moskvě. V přestupní čekárně strávil devětatřicet dní. Pak Snowden přijal azyl v Rusku. Přestože se ho snažili umlčet, dál vycházely neomezeně důkazy o špehování jak spojenců, tak i nepřátel.

Edward Snowden promlouvá prostřednictvím videokonference k publiku SXSW festivalu 2014 v Austinu, stát Texas.

LET MH370: ZÁHADNÉ ZMIZENÍ

V sobotu 8. března 2014 z letiště v Kuala Lumpur vzletlo letadlo Malajských aerolinek s označením MH370. Namířeno mělo do Pekingu a na jeho palubě cestovalo 239 lidí. Ani ne za hodinu po startu se však letadlo vytratilo z obrazovek leteckých radarů. Rádiové spojení bylo přerušeno. Teprve později se ukázalo, že v monitorování letadla pokračovala malajská armáda, jejíž radar sledoval letoun při cestě na západ přes Malajský poloostrov a potom na severozápad k Malackému průlivu směrem nad Andamanské moře.

Nakonec se díky komplexní analýze satelitní komunikace s automatizovanými systémy letounu podařilo zjistit, že letadlo potom nejspíše zatočilo na jih, a hledání se přesunulo do jižního Indického oceánu. Kus letadla, přesněji odlomenou část křídla, pak našli vyplavený 29. července 2015 na břehu francouzského ostrova Réunion, zhruba 4000 kilometrů západně od původní prohledávané oblasti. Další kusy se pak postupně objevovaly na východním pobřeží Afriky. Oceánografové tvrdili, že trosky roznesly mořské proudy. Prohledávání oceánského dna v místě, kde se mělo letadlo údajně zřítit, trvalo tři roky a spolklo 130 milionů

dolarů, což jsou necelé tři miliardy korun. Nepřineslo však žádné výsledky. Nenašlo se nic. Ani trup letadla, který byl sám o sobě obrovský. A pokud by se letadlo přece jen rozlomilo, jak někteří tvrdí, jak to, že se nenašly věci, o nichž lze předpokládat, že budou plavat, jako například podsedáky, záchranné vesty, zavazadla, a bohužel i mrtvá těla.

Podivné události

Tohle všechno pozvedlo vlnu všemožných konspiračních teorií. Ať už těch o nepovedeném únosu, o sebevraždě pilota, únosu mimozemšťany anebo že bylo nahrazeno letem MH17, který byl sestřelen nad Ukrajinou o tři měsíce později. S asi nejzajímavější teorií přišel odborník na letectví Jeff Wise, který vedl reportáž stanice CNN ohledně zmizelého letu MH370. Zaměřil se na fakt, že dvacet zaměstnanců společnosti Freescale Semiconductors, která vyrábí součástky pro letadla, se specializovalo na maskovací technologie a že se nacházeli na palubě letadla.

Wise také podotkl, že o letadlu panovalo přesvědčení, že letělo na sever od Andamanského moře. Proto malajský premiér Najib Razak požádal prezidenta Kazachstánu Nursultana Nazarbajeva, bývalého předsedu Komunistické strany Kazachstánu a spojence prezidenta Vladimira Putina, aby dovolil Malajcům vyšetřovat na kazašském území. Teprve později se začalo pracovat s verzí, že letadlo vlastně zamířilo na jih k jednomu z nejdlejších míst na světě.

Přezkoumáním satelitních dat došel Wise společně se skupinou podobně smýšlejících odborníků k názoru, že letadlo opravdu letělo na sever, avšak satelitu byla dodána zfalšovaná data.

Po kontrole seznamu pasažérů se zjistilo, že na palubě cestovali také dva Ukrajinci a jeden Rus. Nevědělo se o nich skoro nic, pouze to, že Ukrajinci pocházeli z Oděsy, bývalé sovětské námořní základny, a že koníčkem toho Rusa bylo potápění. Seděl vpředu v business třídě. Ukrajinci seděli více vzadu v economy třídě.

Wise je přesvědčen, že Rus přišel na palubu letadla s taškou plnou potápěčské výstroje. Prý obsahovala tři celobličejové potápěčské masky. Jakmile se pak letadlo dostalo na svou letovou hladinu, posádka přestala bedlivě pozorovat přístroje. Toho Rus využil, aby se proplížil do sekce letadla, kde se nacházela elektronika a další vybavení, tzv. E/E (electronics-and-equipment). V Boeingu 777 se k ní dalo dostat

skrze dvířka v přední kabině první třídy. Odtud mohl řídit systémy celého letadla.

Nejdříve měl letadlo odříznout od komunikace a nakonec zapojit přenosné zařízení, které by vysílalo falešná data. Odtud mohl také v letadle vytvořit podtlak, zatímco jeho dva komplicové měli nasazené masky.

Pomoc zevnitř

Během toho, co letadlo směřoval na západ, si posádka mohla všimnout, že je něco špatně. Nemohli by však dělat nic. Jejich postupy nezahrnovaly ani slovo o tom, co dělat, když někdo unese letadlo ze sekce E/E. Ochrana proti únosu, která spočívá v uzamčení dveří do kokpitu, se totiž také ovládá odtamtud. Když se dveře do kokpitu otevřely, dovnitř vstoupili dva svalnatí muži s kyslíkovými maskami a získali tak plnou kontrolu nad letadlem.

Zatímco cestující upadali do bezvědomí, letadlo letělo napříč Malajským poloostrovem podél malajsko-thajské hranice, kde by se sotva někdo ohlížel po uneseném letounu. Pak se letadlo znovu obrátilo a vydalo se směrem k Malackému průlivu mezi Thajskem a Indonésií.

Zmizení letu MH370 zůstává jednou z největších záhad v historii civilního letectví. Jak je možné, že se mu povedlo unikat sledovacím systémům hned několika různých států?

Wise však věří, že místo obratu na jih pokračoval let MH370 na sever směrem do Kazachstánu. Svoji poslední polohu satelitům oznámil naposledy někde poblíž kosmodromu Bajkonur v Kazachstánu. Ten je pronajímán Rusku, aby odtamtud mohlo odpalovat do vesmíru své rakety. Kromě toho však kosmodrom disponuje ranvejí dlouhou přes 4,5 kilometru, na které měl kdysi přistávat raketoplán Buran, ruská verze amerického raketoplánu Space Shuttle, který byl vyřazen z provozu v roce 1993. Bajkonurská ranvež je jako jediná na světě speciálně vybudovaná pro letouny s automatickým přistávacím systémem. A právě Boeing 777 takový systém měl. Znamenalo to, že i člověk, který s letadlem neumí létat, je schopen s ním bezpečně přistát.

Pravda?

Bajkonur se však nachází na pláni uprostřed ničeho. Jen těžko tam schováte něco tak velkého jako letadlo Boeing 777, a i kdyby, únosci by měli jen devadesát minut na to, aby ho ukryli dřív, než vyjde slunce. Wise po bližším prozkoumání satelitních materiálů zjistil, že obrovský chátrající hangár, který byl původně zamýšlen pro raketoplán Buran, byl zbořen. Na jeho místě dnes leží jen hromada suti zhruba o velikosti letounu Boeing 777. Podle něj by právě tam mohl být onen letoun schovaný.

Jenže Wise nemůže poskytnout jakýkoli motiv k únosu. Je však třeba podotknout, že jak během druhé světové války, tak i během války ve Vietnamu Sověti brali zajatce jak z řad amerických, tak i spojeneckých vojsk. Vybírali si hlavně lidi s technickou specializací. Pokud tedy byl vzduch v letadle opět natlakován na přirozené hodnoty, získali Rusové dvacet specialistů na maskovací technologie, kteří nyní vyvíjejí nové maskovací systémy pro ruská letadla.

Nad kazašským Bajkonurem vychází slunce. Opravdu by to mohlo být místo posledního odpočinku letu MH370?

